

INSTITUȚIILE UNIUNII ECONOMICE ȘI MONETARE

Instituțiile uniunii economice și monetare au drept misiune principală elaborarea politicii monetare europene, adoptarea normelor care reglementează moneda euro și asigurarea stabilității prețurilor la nivelul Uniunii Europene. Aceste instituții sunt: BCE, SEBC, Comitetul economic și financiar, Eurogrupul și Consiliul Afaceri Economice și Financiare (Ecofin).

TEMEIUL JURIDIC

- Articolele 119-144, 219 și 282-284 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene;
- Protocoale anexate la Tratatul privind Uniunea Europeană: Protocolul (nr. 4) privind Statutul Sistemului European de Bănci Centrale și al Băncii Centrale Europene, Protocolul (nr. 14) privind Eurogrupul.

OBIECTIVE

Instituțiile uniunii economice și monetare (UEM) au drept principale obiective [\(2.6.1\)](#):

- finalizarea pieței interne prin eliminarea fluctuațiilor cursului de schimb valutar și a costurilor inerente operațiunilor de schimb valutar, precum și a costurilor legate de acoperirea împotriva riscurilor de fluctuații monetare;
- asigurarea comparabilității costurilor și prețurilor în Uniune, demers care vine în ajutorul consumatorilor, stimulează schimburile comerciale din Uniune și facilitează activitatea întreprinderilor;
- consolidarea stabilității monetare și a puterii financiare a Europei:
 - eliminând, prin definiție, orice posibilitate de speculații între monedele din Uniune,
 - făcând noua monedă să devină, prin dimensiunea economică a uniunii monetare astfel create, în mare parte invulnerabilă în fața speculațiilor internaționale și
 - creând toate condițiile pentru ca euro să devină o importantă monedă de rezervă și de plată.

REALIZĂRI

A. Instituțiile primei etape a UEM (1 iulie 1990 – 31 decembrie 1993)

În prima etapă a UEM nu au fost create instituții monetare.

B. Instituțiile celei de a doua etape a UEM (1 ianuarie 1994 – 31 decembrie 1998)

1. Institutul Monetar European (IME)

IME a fost înființat, în conformitate cu articolul 117 din Tratatul CE, la începutul celei de a doua etape a UEM și a preluat responsabilitățile Comitetului guvernatorilor și ale Fondului European de Cooperare Monetară (FECOM). Nu a exercitat nicio responsabilitate în aplicarea politicii monetare, care a rămas o competență rezervată autorităților naționale. Printre principalele sale sarcini în realizarea celei de-a doua etape a UEM s-au numărat consolidarea cooperării între băncile centrale naționale și a coordonării politicilor monetare ale statelor membre pentru a asigura stabilitatea prețurilor. În conformitate cu articolul 123 alineatul (2) din Tratatul CE, IME a fost dizolvat după înființarea BCE, căreia îi pregătise terenul (1 iunie 1998).

2. Comitetul monetar

Jumătate din membrii săi erau numiți de Comisie, iar cealaltă jumătate de statele membre. Comitetul a fost creat pentru a promova coordonarea politicilor statelor membre, în măsura maximă necesară pentru funcționarea pieței interne (articolul 114 din Tratatul CE), și avea rol consultativ. El a fost dizolvat în cea de-a treia etapă și înlocuit cu Comitetul Economic și Financiar (articolul 134 din TFUE).

C. Instituțiile celei de a treia etape (de la 1 ianuarie 1999)

1. Banca Centrală Europeană (BCE) ([1.3.11](#))

a. Organizare

Înființată la 1 iunie 1998, BCE își are sediul la Frankfurt pe Main. Este condusă de două organe decizionale independente de instituțiile Uniunii și de autoritățile naționale, și anume Consiliul guvernatorilor BCE și Comitetul executiv, și, pentru anumite responsabilități, de Consiliul general, care nu este un organ decizional al SEBC. Tratatul de la Lisabona i-a conferit BCE statutul de instituție a UE (articolul 13 alineatul (1) din TUE și articolele 282-284 din TFUE); anterior, statutul băncii nu era prevăzut în Tratatul CE, deși banca avea totuși personalitate juridică.

i. Consiliul guvernatorilor BCE

Consiliul guvernatorilor este format din membrii Comitetului executiv și guvernatorii băncilor centrale naționale ale țărilor care au adoptat euro (articolul 283 din TFUE și articolul 10 punctul 1 din Statut). În calitatea sa de organ decizional suprem în cadrul BCE, Consiliul guvernatorilor adoptă orientările și Deciziile necesare pentru îndeplinirea misiunilor încredințate SEBC, definește politica monetară a Uniunii Europene, inclusiv, dacă este cazul, prin decizii referitoare la obiectivele monetare intermediare, ratele dobânzilor de referință și constituirea rezervelor în cadrul SEBC, și adoptă orientările necesare pentru punerea sa în aplicare (articolul 12 din Statut).

Tratatul de la Lisabona prevede că membrii Comitetului executiv al BCE sunt selectați și numiți cu majoritate calificată de Consiliul European (articolul 283 din TFUE).

ii. Comitetul executiv

Comitetul executiv este compus din președinte, vicepreședinte și alți patru membri numiți de comun acord la nivelul șefilor de stat și de guvern ai statelor membre din zona euro. Mandatul acestora are o durată de opt ani și nu poate fi reînnoit (articolul 283 din TFUE). Comitetul aplică politica monetară și, în acest sens, dă instrucțiunile necesare băncilor centrale naționale. În plus, Comitetul executiv pregătește ședințele Consiliului guvernatorilor BCE și gestionează activitatea curentă a BCE (articolele 11 și 12 din Statut).

iii. Consiliul general

Consiliul general (articolul 44 din Statut) este constituit din președintele și vicepreședintele BCE, precum și din guvernatorii băncilor centrale ale tuturor statelor membre ale UE, indiferent dacă fac sau nu parte din zona euro. Consiliul general participă la colectarea datelor statistice, coordonează politicile monetare ale statelor membre care nu au adoptat euro și supraveghează funcționarea mecanismului european al cursului de schimb.

b. Responsabilități

Dacă bancnotele pot fi emise fie de BCE, fie de băncile centrale naționale din zona euro, numai BCE poate autoriza astfel de emisiuni. Statele membre emit monede metalice, sub rezerva aprobării de către BCE a volumului emisiunii (articolul 128 din TFUE). BCE adoptă Deciziile necesare pentru ca SEBC să își îndeplinească misiunile care i-au fost încredințate prin Statut și prin Tratat (articolul 132 din TFUE). Cu sprijinul băncilor centrale naționale, BCE colectează datele statistice necesare fie de la autoritățile naționale de resort, fie direct de la agenții economici (articolul 5 din Statut). BCE este consultată cu privire la orice act al Uniunii propus în domeniile sale de competență, precum și, la cererea autorităților naționale, cu privire la orice proiect de act legislativ (articolul 127 alineatul (4) din TFUE). BCE răspunde de buna funcționare a sistemului transeuropean automat de transfer rapid cu decontare pe bază brută în timp real (TARGET 2). Acesta este un sistem de plată în euro care face legătura între sistemele naționale de plată și mecanismul de plată al BCE. BCE ia măsurile care se impun pentru integrarea în SEBC a băncilor centrale ale statelor membre care aderă la zona euro.

BCE poate îndeplini misiuni specifice în legătură cu politicile de supraveghere prudențială a instituțiilor de credit și a altor instituții financiare (articolul 127 alineatul (6) din TFUE și articolul 25.2 din Statut). BCE a primit sarcini suplimentare în temeiul Mecanismului de supraveghere unic (MSU) legate de supravegherea directă a băncilor „semnificative” din zona euro și din alte state membre participante. Autoritățile naționale din statele membre supraveghează în continuare băncile „mai puțin semnificative”, în cooperare cu BCE. Cooperarea transfrontalieră a autorităților de supraveghere din Uniune este asigurată de cele trei autorități europene de supraveghere (AES): Autoritatea bancară europeană (ABE), Autoritatea europeană pentru valori mobiliare și piețe (AEVMP) și Autoritatea europeană pentru asigurări și pensii ocupaționale

(AEAPO). Sistemul de supraveghere este întregit de o nouă instituție de supraveghere macroprudențială – Comitetul european pentru risc sistemic (CERS).

2. Sistemul European al Băncilor Centrale (SEBC) și Eurosistemul

a. Organizare

SEBC este constituit din BCE și băncile centrale naționale ale tuturor statelor membre ale UE (articolul 282 alineatul (1) din TFUE și articolul 1 din Statut). SEBC este condus de aceleași organe de decizie ca BCE (articolul 282 alineatul (2) din TFUE). Eurosistemul este constituit doar din BCE și băncile centrale naționale ale statelor membre din zona euro.

b. Responsabilități

Sarcina fundamentală a SEBC este de a menține stabilitatea prețurilor (articolul 127 alineatul (1) și articolul 282 alineatul (2) din TFUE, articolul 2 din Statut). Fără a aduce atingere acestui obiectiv, SEBC susține politicile economice generale pentru a contribui la realizarea obiectivelor Uniunii. SEBC își îndeplinește aceste sarcini prin următoarele activități (articolul 127 alineatul (2) din TFUE și articolul 3 din Statut):

- definirea și punerea în aplicare a politicii monetare a Uniunii;
- efectuarea operațiunilor de schimb valutar în conformitate cu articolul 219 din TFUE;
- deținerea și administrarea rezervelor valutare oficiale ale statelor membre;
- promovarea bunei funcționări a sistemelor de plăți; și
- contribuția la buna desfășurare a politicilor promovate de autoritățile competente în ceea ce privește supravegherea prudențială a instituțiilor de credit și stabilitatea sistemului financiar [articolul 127 alineatul (5) din TFUE și articolul 3 punctul 3 din Statut].

3. Comitetul Economic și Financiar

Comitetul Economic și Financiar este format din cel mult șase membri, dintre care o treime sunt numiți de statele membre, o treime de Comisie și o treime de BCE (articolul 134 alineatul (2) din TFUE). Comitetul a preluat sarcinile Comitetului monetar pe care l-a înlocuit la 1 ianuarie 1999, cu o diferență semnificativă: informarea Comisiei și a Consiliului despre evoluția situației monetare este acum de datoria BCE.

4. Consiliul Afaceri Economice și Financiare (ECOFIN)

ECOFIN este organul decizional la nivel european și reunește miniștrii de finanțe din toate statele membre ale UE. După consultarea BCE, Consiliul ECOFIN adoptă Deciziile referitoare la politica cursului de schimb față de monedele țărilor terțe, în concordanță cu obiectivul stabilității prețurilor.

5. Eurogrupul

Reuniunea miniștrilor economiei și finanțelor din zona euro, denumită inițial „Euro-11”, și-a modificat denumirea în 1997 în „Eurogrup”. Acest organ consultativ informal se întrunește periodic pentru a aborda toate aspectele legate de buna funcționare a zonei euro și a UEM. Comisia și, dacă este cazul, BCE sunt invitate să participe

la aceste reuniuni (articolul 1 din Protocolul (nr. 14) privind Eurogrupul). În cadrul reuniunii informale a Consiliului ECOFIN de la Scheveningen din 10 septembrie 2004, prim-ministrul și ministrul finanțelor din Luxemburg, Jean-Claude Juncker, a fost ales președinte al Eurogrupului. Dl Juncker a devenit, astfel, primul președinte ales și permanent, pentru un mandat care a început la data de 1 ianuarie 2005. Rolul Eurogrupului a fost extins de Tratatul de la Lisabona cu scopul de a mări coordonarea la nivelul zonei euro. Pentru prima dată, conceptul de „Eurogrup” este menționat în acest tratat (articolul 137 din TFUE). Printre inovațiile oficiale se numără alegerea unui președinte al Eurogrupului, cu majoritatea voturilor statelor membre care fac parte din zona euro, pentru un mandat de doi ani și jumătate (articolul 2 din Protocolul (nr.14) privind Eurogrupul).

ROLUL PARLAMENTULUI EUROPEAN

A. Rolul legislativ

- 1.** În cadrul procedurii legislative, Parlamentul European, împreună cu Consiliul:
 - adoptă metodele procedurii de supraveghere multilaterală (articolul 121 alineatul (6) din TFUE);
 - modifică anumite articole din Statutul BCE (articolul 129 alineatul (3) din TFUE); și
 - stabilește măsurile necesare pentru utilizarea monedei euro ca monedă unică (articolul 133 din TFUE).
- 2.** Parlamentul European este consultat în legătură cu următoarele aspecte:
 - măsurile privind introducerea de către statele membre a monedelor euro (articolul 128 alineatul (2) din TFUE);
 - acordurile privind cursurile de schimb dintre euro și monedele țărilor terțe (articolul 219 alineatul (1) din TFUE);
 - selectarea țărilor care îndeplinesc condițiile de adoptare a monedei unice în anul 1999, respectiv la o dată ulterioară;
 - numirea președintelui, a vicepreședintelui și a celorlalți membri ai Comitetului executiv al BCE (articolul 283 alineatul (2) din TFUE și articolul 11.2 din Statutul BCE);
 - orice modificare a modalităților de vot în cadrul Consiliului guvernatorilor BCE (articolul 10.2 din Statutul SEBC și al BCE);
 - dispozițiile legale de punere în aplicare a procedurii privind deficitul excesiv prevăzute în Pactul de stabilitate și de creștere;
 - orice modificare a competenței BCE de supraveghere a instituțiilor de credit și a altor instituții financiare (articolul 127 alineatul (6) din TFUE);
 - modificări ale anumitor articole din Statutul BCE (articolul 129 alineatul (4) din TFUE).

3. Parlamentul European este informat despre măsurile referitoare la componența Comitetului economic și financiar (articolul 134 alineatul (3) din TFUE).

B. Responsabilități de control

1. Conform Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene

BCE prezintă Parlamentului European, Consiliului și Comisiei, precum și Consiliului European un raport anual privind activitatea SEBC și politica monetară din anul precedent și din anul în curs. Președintele BCE prezintă acest raport Consiliului și Parlamentului European, care poate organiza o dezbatere generală pe baza raportului (articolul 284 alineatul (3) din TFUE și articolul 15.3 din Statutul BCE). La cererea Parlamentului European sau din proprie inițiativă, Președintele BCE și ceilalți membri ai Comitetului executiv pot fi audiați de comisiile competente ale Parlamentului European (articolul 284 alineatul (3) al doilea paragraf).

2. Din inițiativa Parlamentului

Parlamentul European a solicitat echilibrarea competențelor conferite BCE prin tratat, și anume libertatea de decizie în materie de politică monetară, printr-un control democratic (Rezoluția din 18 iunie 1996). În acest scop, Parlamentul European a instituit „dialogul privind politica monetară”. Președintele BCE sau un alt membru al Consiliului Guvernatorilor din cadrul BCE se prezintă cel puțin o dată la trei luni în fața Comisiei pentru afaceri economice și monetare a Parlamentului European pentru a răspunde la întrebări legate de perspectivele economice și pentru a oferi justificări privind politica monetară în zona euro. În plus, Parlamentul European se pronunță periodic cu privire la raportul anual al BCE în cadrul unui raport din proprie inițiativă. În 2013, Parlamentul și BCE au încheiat un Acord interinstituțional privind răspunderea democratică și supravegherea sarcinilor conferite BCE în cadrul MSU.

Dirk Verbeken / Dražen Rakić

05/2019

